

Dissertatio medica de lue venerea ... / autor Andreas Löw.

Contributors

Löw, András, approximately 1660-approximately 1710.
Wedel, Georg Wolfgang, 1645-1721.
Universität Jena.

Publication/Creation

Jenae : Stanno Bauhoferiano, [1682]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/c8g9nqj5>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

13

AUSPICE CHRISTO!
DISSERTATIO MEDICA
DE

LUE VENEREA,

Quam

IN ILLUSTR. AD SALAM ACADEMIA,
PRÆSIDE
VIRO

Nobilissimo, Excellentissimo atq; Experientissimo
GEORGIO VVOLFFGANGO
WEDELIO,

MED. DOCT. THEOR. P.P. ARCHIATRO DUC.
SAX. ET S. R. I. NATUR. CURIOS.
ADJUNCTO,

Dn. Præceptore, Patrono atq; Promotore
studiorum suorum omni observantiæ cultu æta-
tem devenerando,

Publicæ Philiatruræ disquisitioni subicit

In Auditorio Medico,

horis consuetis,

RESPONSURUS AUTOR

M. ANDREAS Löffel

Sempron. Hung.

ad d. Maji, Anni M DC LXXXII.

JENÆ, Stanno Bauhoferiano.

Q. D. B. V.

Proœmium.

Ingeniosum veterum est commentum de supplicio Tityi, quo apud inferos improbitatem, & temerariam libidinem indefinenter luat; vorari nempe jecur à vulture, subinde renascens, inermi obligaturam corpore, finxere.

Quid aliud condi sub his involucris putemus, quàm morale vulgatum, experienciâ fatali comprobatum: per quod quis peccat, per idem punitur & idem?

Speciatim verò id de morbis valet, iisque amore insano, seu illicitâ potius venere productis. Coëgit amare jecur; æquum ergò erat, pati illud ipsum velut immortale, ut *Poeta* vocat, nec fibris requiem dari ullam renatis.

Non hodiè demum cœpit puniri corpus, vel pollui universum, per concubitum impurum; antiquum delictum, antiqua poena est, putredo & vermes, si *Ecclesiasticum* audiamus, antiquus morbus.

Est verò & huic inventum remedium, & poenarum & remissionis arbitris constitutis medicis. Placuit igitur & nobis impræsentiarum lustrare luem veneream, quomodo velut vultur non tam animum rodat, quàm jecur, quàm fecunda poenis viscera habitataque sub alto pectore. Hoc ut feliciter eveniat, divinum annuat numen!

CAPUT I.

De Nomine & definitione.

Quum, secundum *Aristotelem*, initium doctrinæ sit inquisitio nominum, operæ pretium erit, ut eò felicius in rei veritatem ducamur, è vario nominum usu prius nos extricare, & breviter nominis evolutioni insistere.

Scilicet *Lues* huic est affectui nomen, sine dubio à *λύειν*, solvere, unde, *Scaligero* autore, luem morbum dicimus, cuius vi corpora solvuntur, *l. 1. Poet. c. 4.* *VENEREAE* verò, quia, qui *Veneri* illicitæ litant, ut plurimum hancce pœnam luunt, &, teste *Nicolao Leonicensio Vincentino*, pustulas à partibus obscœnis incipientes, mox totum corpus, atque ipsam præcipuè faciem invadentes, præter fœditatem, magnum insuper cruciatum plerumque afferentes, aliaque reportant.

Lues ergò licet generale sit vocabulum, & ad quemcunque morbum contagiosum referri possit, hoc loco tamen eo sensu, quatenus ex venereo & impuro congressu proficisci, inque alia subiecta per contagium derivari potest, sumitur.

Non uno aliàs morbus gaudet nomine. Quidam enim, præfertim Itali, morbum *Gallicum* appellitant, vel quia à Gallis, bellum cum Rege *Alphonso* ad *Neapolin* gerentibus, per contagium in Italiam importatus est, & in Germaniam quoque, autore *Basilio Valentino Triumph. Antimon. p. m. 52.* quare & inter Gallos primum apparuit hæc *lues*, referente *Leonicensio de Morb. Gall. Sennert. part. 4. l. 6. cap. 1. Prax. p. 121.* Vel, quia eo tempore, quo homines passi sunt hanc ægritudinem, Rex Gallorum *Neapolin* Italiæ occupabat. *Nicol. Massa de Morb. Gall. c. 1.* Unde originis primæ annus communiter adsignatur 1493. & 1494. à *Paracelso* 1470. 1480. *Oper. Chirurg. p. m. 272.* à *Benivenio* verò 1496, qui tamen ab Hispaniâ incipientem per Italiam ipsam primum, tum Galliam cœterasq; Europæ provincias latè diffusum refert *c. 1. observ.*

Occasio hujus *luis*, novæ putatæ, generandæ duplex assignatur, tum generalis, inaudita, maxima, & inordinata luxuries, vid. *Parac. l. c.* tum specialis, ex conjunctione lepræ & veneris, leu copulâ leprosæ

proſæ meretricis cum ſcabioſo milite Gallo, ut idem alibi p. 132. 133. 192. *Helm. Tum. peſt. p. m. 846.* qui tamen id merito refutat, & *Job. Sylv. Inſul. Tr. de morb. Gall.* referunt. Tacemus quosdam aſtrorum influxum ipſum accuſare, qui eandem produxerit.

Galli verò ignominiam hanc ægrè ferentes in Hiſpanos transferunt, & per navigationes ex Indiâ, cui ſcabies omni ex parte luiſæ reſpondens endemiâ ſit, uti *Bernard. Tomitanus de Morb. Gall. c. 5.* refert, in reliquas nationes irrepiſſe contendunt, quare & ſcabiem, ſeu *variolaſm Hiſpanicam* nominant. Hiſpani autem videntes Neapolitanos lue hâc graviter afflictoſ, eam *morbum Neapolitanum*, ſive *Parthenopæum*, juxta *Proſſer. Borgarutium c. 1.* appellari voluerunt. Quàm frequens enim Neapoli ſit, eorum prodiſt conſuetudo, quâ inducti luem hanc non pro morbo amplius, niſi per gummata ſeſe exſerat, habent, teſte *Barthol. Cent. 1. Epiſt. 49. p. 205.* Sed cùm hæc lues & Europam, Aſiam & Africam invaſerit, *Blafius Hollerius* in *libello de curandorum morborum inſtitutione* eam *κοσμηκόν, mundanum*, nominare auſus eſt.

Et licet parum interſit, ſive *contagium*, ſive *Mentagram*, ſive *ſcabiem*, ſive *variolaſm Gallicam*, vel *magnam, la grande verole* Gallis, ſive *Pædendagram*, ſive *Siphylyden*, quod *Fracaſtorio* nomen placet, ſive *κακοφροδιττην* appellemus; placuit tamen nobis cum *Sennerto l. c.* ſine ullius nationis injuriâ & cavillatione eam, ratione cauſæ & effectûſ, *Luem Veneream* nominare.

His præmiſſis ſequentem ponimus *Luis Venereæ DEFINITIONEM*, quod nempe ſit *morbus lymphaticus, malignus, chronicus, contagioſus, in partibus ſpermaticis tumoribus, ulceribus & doloribus conſpicuus, à miasmate contagioſo acetoſo & viſcido actûato dependens.*

Morbum vocavimus hunc affectum, quia requiſita morbi, ſecundùm receptam hypotheſin, optimè huic conveniunt, lædit enim actiones primò, immediatè & ſenſibiliter, ita ut actio læſa luem Veneream ſequatur.

Sunt quidam, qui luem Veneream morbum dicendum minimè, illamq; morbis aliis duntaxat associari rentur, quos tamen à *Sennert. l. 6. part. 4. c. 3. Prax. p. 126 ſeqv.* ſufficientiſſimè refutatos vide. Cùm vero omnis contagio ſecundùm *Helmont. l. c.* ſive ex leprâ, ſive ex peſte, ſive aliunde contracta, adeoque & lues Venereæ,

rea, verè & actualiter in se sit morbus, non immeritò hoc genus retinemus, imò rectè à *Paracelso Tom. I. Oper. p. m. 143.* maximus, pessimus, & amplissimus morbus vocatur.

Sed cum Lues Venerea sit morbus *πολύμορφος* & Proteus variabilis, ratione suæ essentiae illam pro morbo intemperiei, & quidem malignæ, habemus; ratione verò accidentium ad morbos magnitudinis & solutæ unitatis, licet non nisi secundariò, referri potest, quatenus nempe ulceribus & tumoribus est infamis.

Lymphaticum nominamus, quia principaliter lymphæ, seu humori sanguini contradistincto, inhæret, unde & per cachexiam virulentam totius corporis definit *Jonstonus Synt. med. Pr. l. 6. t. 1. p. m. 1089.* & in partibus fereis seu spermaticis virus suum potissimum evomit.

Maligna verò est, quia secundum *Helmont. l. c.* cæteras ægritudines in sui obsequium mutat, imò, dicente *Sylvio Prax. Med. Append. Tr. 3. §. 369.* non quiescit, sed eundo vires acquirit, & fermenti instar, per totum corporis habitum se explicat, variaq; excitat symptomata. Etsi enim tanta malignitas, referente *Willis. Pathol. Cerebr. c. 2. de Scorb. p. m. 164.* in Lue Venereâ non reperiatur, ut spiritus sanguinis valdè mortificentur, ejusq; liquor siderationes majores inëat, tamen statuere fas est, quod ingravescente morbo, sanguis deturpetur, & vincula vitalia destruantur magis. Unde & *River. Instit. Med. l. 3. sect. 2. c. 9.* hunc morbum perpetuò malignum pronunciat.

Malignus est non absolutè, ut pestis, febres petechiales, & aliæ, sed secundum quid, ut scorbutus, & lepra, unde nec febris conjungitur, nec alia malignorum strictè sumptorum signacula.

Contagiosa quoque audit, quia non solum in ipso corpore individuali serpit & semina sui ab unâ parte ad alteram propagat, sed & fermentum seminale hoc ad extra transplantat & diffundit. Nam juxta *Bernardinum Tomitanum l. 2. de Morb. Gall.* corpora sana, robusta, validis viribus prædita, formosa, optimo habitu constantia, absque ullâ causâ, vel præcedente affectione & morbo, commercio infectorum, brevi temporis spatio, ægra, imbecilla, invalida, deformia, maloq; corporis habitu affecta reddit.

Quamprimùm enim ex virulento corpore ejusmodi foetida, sordida & depravatæ indolis effluvia in corpus aliàs sanum sese insinuant, ex naturæ quâdam repugnantia mox interiorem œconomiam per-

perturbant, humoribus peregrinam suam ideam, ut deinde eò facilius à naturali constitutione aberrare possint, imprimunt, indeq; varias ulcerum protuberationes, bubonum & tumorum diversas species, maculas & pustulas per cutis superficiem disseminant. Et experientia, imò effectus juxta *Helm. l. c.* docet ac palàm ostendit, Luem Veneream omnem jam mundi infecisse angulum, quare & infamis audit, quod tamen cum grano salis est intelligendum, ut inferius dicemus pluribus. Qui verò per contagium definiunt, videntur causam cum ratione formali confundere.

Ratione motûs tandem etsi cum *Helmont. l. c.* Luem hanc planè atrocem, virulentam, ac festinanti putredine necantem, ratione corpusculorum suorum minimorum, nullâ visûs potentiâ assequendorum, quæ corpus irrepunt, attactosq; humores in sui obsequium trahunt, quandoque dicamus: cum tamen, teste *Sylvio l. c. §. 31.* lentè procedere soleat quarumvis partium corruptio, licet nonnunquam cum atrocibus doloribus conjuncta sit, non immeritò hunc morbum chronicum statuimus. Quidam enim statim & maturè sentiunt malum, & doloribus, bubonibus, carie vexantur, quale exemplum refert *Bernardinus Tomitanus l. 1. de Morb. Gallic.* de quodam Juvene, castra Venerea secuto.

In aliquibus post duos, tres, quatuor demum menses, imò & annum sese exerit, de quo vid. *Prosper. Borgarutius Meth. de Morb. Gall. c. 7.* Sic *Platerus l. 3. Obs. Med.* recenset quendam, ante sexennium re cum infectâ habitâ, demum sensisse dolores Venereos.

Nonnunquam superficiales erosiones in locis sacris, leniora ulcuscula in naribus, mitiores pustulæ in faucibus erumpentes, paulatim eundo totum corpus aggrediuntur, humorum systasin pervertunt, archeum ab officio suo ritè sustinendo avocant, quo factò, videas tandem, serius ocysus sensim sensimq; omnem suam virulentiam evomuisse in tumores per universum corpus jam exulceratos, in ossa tam capitis, quàm faciei jam corrosa, in cartilagines omnes jam exesas, ita ut hâc lue correpti non hominis, sed monstri cujusdam speciem præ se ferant, vid. *Nicol. Massa de Morb. Gall. c. 9.*

Tanta itaque est hujus mali vis, ut non tantum ad aliquot annos permaneat, verùm & penes infectum adolescat, & vix intereat, imò sæpe per totam vitâ duret, & commoriatur. Vid. *Helmont. l. c. Trajanus*

Petronius de Morb. Gall. c. 13. l. 2. River. obs. 9. cent. 1. it. cent. 4. obs. 22. & 29.

Nonnunquam etsi putes peregrinum hunc atque exoticum hospitem jam è stabulo suo, in quod clanculario errore furtivè irrepit; cessisse, tantum tamen abest, ut declinationem ac fugam susceperit, ut potius restaurationem expectet, recurrat, & post trigésimum etiam annum revirescat, qualia exempla passim apud Præcticos occurrunt, ipseque *Sennertus ex Fernelio l. 6. Part. 4. c. 4. p. 143.* annotat.

Spirituosum nempe fermentum non uno impetu principiis vitalibus sese conjungit, eaque in motum inordinatum, fermentativum, citat, sed sensim in poros intimiores sese insinuat, à quibus ægrè obpenitiorem conjunctionem divelli potest. Latens faciliè à seminario suo spirituoso actuatur, ut massam sangvineam particulis fermentativis imbuat, ad putredinem & inordinationes corruptivas disponat. Actuatum aliquando naturæ robore ita digeritur, ut vel nulla, vel tarda incrementa capere possit.

CAP. II. De Subiecto.

Ad SUBJECTUM indagandum nos ducit ordo, quod PRINCIPALE statuimus totam Massam sangvineam, & quidem magis quoad partem serosam. Cum enim functiones naturales, imprimis quoad Nutritionem in hoc morbo secundum *Sylvium §. 51. l. c.* observentur læsæ; Nutritionem autem omnem fieri vel à sangvine, vel quod sub coccineâ illâ veste latet sangviniq; confusum, certum sit, vid. *Excell. Bobn. Exercit. Phys. 12. §. 8. D. D. Præf. Physiol. sect. 3. c. 3. §. 5. p. 100.* Massam sangvineam primario hanc labem sentire statuimus. Vid. *Mæb. Fund. Physiol. 6. 14. p. 351.* Confirmat hanc quoque sententiam hujus morbi indoles, quam superius intemperiem malignam, quæ sangvinis & feri *συστάσεως* intentatam resolutionem notat, diximus,

Læditur hæc sangvinis & feri proportio, quatenus non tantum per coitum miasmata heterogenea, fermentescibilia, semini, utpote subtilissimo feri flori, sese insinuant, id corrumpunt, & in ichorem mutant, verum etiam alio modo extrinsecus lymphæ sangviniq; sese con-

conjungunt, & ita fero acidam & concentratam imprimunt acrimoniam. Unde non potest non ab indole suâ blandâ, lentefcente, substantificâ & roscidâ degenerare, acorem contrahere, viscidum reddi & coagulari.

Regiam hujus morbi sedem in *HEPAR* non collocassent *Bernard. Tomitanus* c. 14. de *Morb. Gall.* & *Nicol. Massa*, c. 3. aliique, si non idem viscus facultatis naturalis fontem, sive primariam sedem credidissent, sed potius observassent, hepar (1) constare ex vasis & parenchymate, quorum neutrum sangvificationis officio fungitur, vid. *Bohn. Exercit. Phys.* 7. §. 4. (2) non distribuere pulsantem sangvinem, imò (3) maximè integrum salvumque adhuc existere hepar, licet aliæ partes symptomatibus ejusmodi vexentur venereis, de quo, præter *Eduardum Maynwaring. cap. 6. de Lue Ven.* legi merentur *Alexander Trajanus Petronius* c. 17. l. 2. de *Morb. Gall. Theoph. Bonet. Anat. Pract.* l. 4. sect. 10. obs. 2. §. 5. & obs. 4.

Licet verò nullis partibus, dicente *Sylvio* l. c. §. 53. parcat Lues Venerea, omnesque, non simul licet nec semper, affici possint; si tamen penitus rem pensitemus, meritò partes spermaticæ pro *SUBJECTO ADÆQUATO* à nobis reputantur. Videmus quippe glandulas, membranas, ossa inprimis affici & pati.

Latex enim cùm sit infectus, facilè nunc partes obscœnas, nunc fauces, nunc palatum, nunc tonsillas aliasque, peregrino suo caractere imbuit. Idem verò cum malsâ sangvineâ ad extrema usque totius corporis, vibrante quodam motu, circumagitatus & transmissus, membranas, cor, pulmones, cerebrum, vesicam, renes, ossa, inprimis glandulas aliasque; haud difficili negotio inficit; serum glutinosum & condensatum in glandulis subsistit & in coagulum abit, hincque virus suum in cutem ipsam evomit. Verbo, non tantum partibus constitutivis, sed & excrementis, sive aliorum morborum materiis, quas attingit, fermento suo sese incorporat, commiscet, eaque afficit.

CAP. III.

De Causâ Immediatâ & Mediatâ Proximiori.

De causis dicturis IMMEDIATA est seri *σοστήσεως* respectu sanguinis, quoad proportionem, consistentiam & qualitatem à miasmate peregrino successiva, sed intimior læsio.

Hoc ut melius pateat, tenendum est, ex hypothesebus *D. D. Præsidis*, in morbis malignis absolutè talibus, principiorum vitalium, sanguinis & seri, vincula & proportionem magis vel minus violenter resolvi, cum majori inæqualitate. Hanc cum natura minus ferre possit, periculosior utique status & periculum vitæ inde majus immineat oportet. In malignis verò secundum quid id fit cum majori æqualitate, & consequenter tolerantia, unde velut adfuetudine successivè inducta minus archeus impetitur.

CAUSA MEDIATA PROXIMIOR, secundum *essentiam* suam considerata, est miasma malignum, venenosum, peregrinum, idque sero & partibus hinc sereis inductum vel per concubitum, vel commercium impurum. Adeoque vel generatum, vel communicatum contagium hoc statui potest, & quidem sale volatili acetoso, viscido, & acri constans. Cum enim, seu in coitu à partibus genitalibus, sive alio modo contagioso ab humoribus susceptum, massæ sanguineæ communicatur, eam vitiosis suis qualitatibus ac energiis statim alterat, movet, rarefacit, condensat, a symbolâ affectione vitiat, ejus, in primis seri, statum mirum quantum deturpat. Unde hinc inde variorum symptomatum in corpore ejusque partibus spermaticis causa existit.

Chimicorum vestigia quæ premunt, teste *Excell. D. D. Præs. in tab. 2. de caus. morb. p. 46. theorem.* $\ominus$ pauco sero resolutum, fortius pungens & erodens accusant.

Paracelsus l. 2. Paramir. de origin. Morb. & trib. prim. subst. cap. 4. Φ io, tanquam substantiali corporis nostri principio, omnia tribuit, dicitque eum à calore adeo subtilem reddi, ut propter interiorem naturæ potestatem à Θ e & Δ e sese includi & coërceri non patiatur. Φ ius itaque hoc modo subtilisatus & carnes & ossa permeare potest, pustulas, ulcera, tumores, tubercula aliaque producere. Ast sequentibus capitibus multum quoque tribuit Θ ibus, dum nempe Θ ibus corrosivis, resolutis & corruptis, calore interno extra corpus foras excussis, foramina, ulcera, aliasque erosiones, sive in leprâ, sive in lue venereâ, sive scabie, inductas, adscribit,

Helmontius, loco citato, lucem hanc à fermento duntaxat venenoso, solidis vel liquidis nostris partibus, odoris instar, affixo, deducit.

Augustus Hauptmannus & *Kircherus* ad vivam mortis imaginem, seu verminosam putredinem hujus luis ortum referunt. Supponunt enim (1) morborum omnium causam esse abditam quandam inter occultos humorum recessus putredinem, (2) putredinem quarumcunque rerum à vivente originem suam trahere, (3) putredinem omnem ad dispositionem in vivens animari, (4) pro variâ humorum dyscrasiâ putredinem pro combinationis humorum malignantium lege variâ, virus diversum, diversasque in operando vires acquirere. Ex quibus concludunt, foeturam inde pullulantem omnibus inesse morbis, tanto utique perniciosiorem, quanto virus animatum inanimi violentius est; vid. *Kirch. Scrut. Phys. Med. Pest. sect. I. c. 8. p. 33.*

His quoque suffragatur *Christianus Langius*, qui tam corrosivam humorum peccantium acrimoniam in corpore humano, adhuc vivo & superstite, fieri posse, quæ solvere osseam substantiam, eamque in gummosam ac liquidam convertere valeat, negat, animatae autem putredini id confert. De hac tamen sententia, satis speciosa, quid sentiendum sit, vid. *Excell. D.D. Praef. Tr. de Med. Facult. t. 2. sect. 2. c. 5.*

Sennertus l. 6. part. 4. c. 4. Prax. p. 139. malignitatem in occultâ qualitate consistentem agnoscit. *Fr. Sylvius Tr. 3. Prax. Med. App. §. 36.* venenum venereum in acido, sed suo modo peccante, consistere statuit; id quod omninò verum est, si principium primum morbi attendamus.

Willisus sect. 3. c. 7. Pharmac. Ration. p. 261. hujus affectus causam à miasmate maligno, & prorsus heterogeneo, sanguinem & liquorem nervosum ad tempus quoddam inficiente, & quasi venenante, eorundem verò crases non prorsus evertente, aut quoad futurum penitus depravante, derivat.

Quoad modum essendi causam hanc quantitate hinc peccare, opus non est, cum fermentum hoc imperceptibile, venenosum, subtilitate & activitate suâ eandem facile & abundè compenset.

Qualitatibus verò peccat non tam primis, quam secundis, v. g. 1. Aciditate fracidâ, vappescente, quæ si gingivarum aliarumque car-

nes subit, materiam nutritioni dicatam corrosivitate suâ corrumpit, ut propter laudabilis nutrimenti defectum caro flaccescat, dentesque amplius stabilire nequeat, quin comminuantur & alveolis dissolutis, decidant. Ossibus quoque acidum hoc allabens rosione suâ cariem inducit, quæ licet non à solo acido dependeat, sed & ab alcalibus, potentioribus nempe, quod ossium porosæ magis partes in elixatione pro sceletis nitidioribus conficiendis adornatâ, si lixivium, cui hæc incoqvuntur, aliquantò potentius fuerit, mox arrodantur, & cariosis quàm simillimæ reddantur, annotante *Excell. D. D. Bohnio, Epist. de Acid. & Alcal. insuffic. p. 32.* produci possit; attamen & alia aciditatem hîc peccantem probant. Inprimis id à posteriori, coagulatione nempe seri in partibus glandosis, elucescit, quam ab acido oriri palam est, quatenus seri motum retardat, præcipitat & in diverticulis suis magis ineptum reddit, quo existente, partes nervosas ac tendines rodi necesse est. Vid. *Beck. Experim. & Medit. circa Rer. Natur. princ. p. 47.*

2. *Visciditate*, quæ ex productis, sectionibus, aliisque patescit. Tuberositates enim, tophos, perioostio accrescentes, huic morbo supervenire certum est, quæ cum, teste *Sylvio §. 94. l. c.* materiâ pituitosâ, viscidâ & coagulâtâ consent, glandulasq; mirum quantum distendant, meritò tenacitatem huic miasmati adscribimus. Confirmat hoc quoque experientia *Nicol. Masse*, qui *lib. de Morb. Gall. c. 4.* sæpissimè studiosè pustulas luis venereæ aperuisse, nilque, nisi materiam albam, viscosam reperisse, scribit. Imò vidit sæpissimè in iis, qui lue hæc, cum doloribus crurum, laborabant, locis dolorum incis, materiam albam, viscosam, adhærentem perioostio, juncturis aliisque partibus. Et gonorrhœa ipsa cum nil, nisi purulentam, viscosam, mucoso-fœtidam, ichorosam materiam excernat, visciditatem in hoc morbo peccantem satis probare videtur. Quin ipsum hoc miasma, cum variis objectis, linteaminibus, culcitris, lecto, vestibus, cultris aliisque adhærere, hinc poros forinsecus penetrare, humorem intercutaneum inquinare, & ita peculiarem coagulationis modum introducere valeat, particulas suas viscosas, lentas, tenaces satis superque manifestas reddit. Ut verò aciditas humores figit, ita viscedo eosdem irretit; illa dolores, hæc constantes parit.

3. *Acrimoniâ*, quæ, uti salibus omnibus propria est, ita in gonorrhœâ virulentâ sese abundè manifestat. Ibi enim emunctoria, di-

dicente acutissimo *Willisio Pharm. Rational. p. 45.* virulentia quâdam afficiuntur, corroduntur, ut laticem illuc missum corrumpant & amplius continere nequeant. Quare non modò iste perpetim manifestâ acredine imbutus amandatur, & copiosè per pudenda effluit, sed & alii totius corporis humores superflui, aut excrementitii, ad partes istas corruptas affluentes unâ profunduntur. Dolores quoque intensiores, qui per lancinationes ægros afficiunt, satis de acrimoniâ, quæ ossa & panniculos arrodit & distendit, quorum panniculorum ratione ossa dolere, ac veluti terebrâ perforari videntur, testantur.

Quod verò dolores hujus morbi noctu atrocius, quàm interdiu ingravescant, ratio ea nobis subesse videtur principalis, quod serum, salium vehiculum, archei dominium plenarium excutens, universali humido noctu magis auscultet, unde salia sylvestria, acria ad membranas delata iis sese copiosius affigunt. Illis verò subsistentibus, & propter lecti calorem, insignius rarefactis & agitatæ fibræ nervæ supra modum vellicatæ & divulsæ, flatuque vaporoso distentæ, corrugationes summè dolorificas ineunt; vid. *Willis. Pathol. Cerebr. c. 4. de scorb.* Cùm ergò hæ particulæ heterogeneæ obstructis poris, aërisq; constitutione frigidiori eo tempore & humidiori existente, subigi, & per insensibilem evaporationem in halitum digeri nequeant, non aliter fieri potest, quin pungentibus suis acutisque angulis, quasi spina infixæ, membranulas partium lancinent, noctuque plus, quàm interdiu tyrannidem suam exerçant. Vid. *Job. Lang. Ep. Med. 42. l. 1. Petr. Trapolin. de Morb. Gall. Prosper. Borgarut. de M. G. c. 3.* Accedit tandem, quod objecta sensibus non obversentur noctu, quæ retrahant animum, doloresque demulceant, sed potius sibi habitet tunc homo, atque nullis diuturnis detineatur negotiis, vid. *Rolf. consil. Med. l. 5. cap. 5. p. 582.*

Acrimoniam verò, præter jam dicta, non tantùm pilorum defluvium, quod omninò aliquid acre ipsorum radices rodens, atque nutritionem impediens, præsupponit; verùm etiam ulcera foedissima & cacoëthica, carnes & ossa depascentia, crustosa tubercula instar verrucarum & variolarum majorum in facie, intra nares & extra pinnas narium, in collo, glande & alibi erumpentia, hîc peccantem produnt. Postquam enim particulæ acres seri, in suis diverticulis & glandulis subcutaneis coagulati, subsistentes incrementum capiunt,

in vasa verò recipi non possunt, per cutem in tenerioribus & rarioribus dictis partibus exitum affectant, fibrillas membraneas attollunt, easque crispant. Eleganter *Fracaſtorius*, quoniam, inquit, erodit, atque exest contagio hæc, oportet & seminaria illius acria esse, quam in lentore multo obsepta sepultaque, l. 2. de morb. contag. c. 12. p. 184.

Causa verò hæc *motu* peccat duplici, tum *generationis*, tum *locali*. Generationis nullus alius est, nisi externus, distantia ut plurimum non penetrans, sed potius attactis membris adhærens, quo loco duæ quæstiones delibandæ veniunt, quarum prima est: An humores vitio proprio in corpore nostro, nullo accedente externo, adeo corrumpi queant, ut per se uligine suâ, nullo concurrente impulsu externo, in proprium subiectum agere, & Luem Veneream propriè dictam, producere valeant; id quod omninò negamus. Tenemus quidem ex *Divi Senis* nostri scriptis, homini inesse & amarum & salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habentia & copiam & robur, quæ variè misceri, & ad infinitas potentias atque operationes incomprehensibiles modificari inflectiq; possunt. Ast cum primâ suâ origine venenum hoc sit venereum, & causæ sociæ etiam ad hoc producendum malum stent pro unâ, nec experientia firma in contrarium proſtet, non inducimur, ut contrarium tueamur. Corruptio enim seminis, nisi à naturâ per *ἐξουεργωµὸν* excerni queat, in solitario individuo alia potius quævis mala, quàm hoc venereum citaverit; neq; simplex gonorrhoea cum virulentâ est confundenda.

Nicol. Massa c. 2. de *M. G.* commotus exemplis quibusdam, v. gr. duorum puerorum, quorum unus trium, alter undecim, & puellæ, sex annorum, hæc lue correpti, qui tamen non amplius errorem cum lacte nutricis fugere, neque adhuc ex congressu contrahere potuerint, hanc ægritudinem fieri aliquando ab intrinsecâ alteratione asserit. Huic quoque subscribit *Alexander Trajanus Petronius* c. 22. de *M. G.* aliique, permoti exemplo matronæ, famæ integerrimæ, quæ cum infectis nullâ planè consuetudine usa erat, hoc tamen morbo afflictæ. Verùm enimverò cum jam ex superioribus constet, nonnunquam morbosa hæc semina non statim in lucem prodire, sed per aliquod tempus, imo multos annos delitescere, quin per

per externum consortium inadvertenter impetere, fieri omnino & hîc potuit, ut seminales hæc ideas vel à parentibus, vel à nutrice, vel aliis causis, ante multos jam licet annos, aut potius contubernio tali contractas, per se quidem torpentes ac steriles, accedens tandem motor explicaverit, excitaverit ac fecundaverit, vid. *Beck. Princ. natur. p. 239.* Quamdiu enim archeus noster seminea hæcce principia non apprehendit, sibi appropriat, corpusque nostrum bene dispositum reddit, tamdiu actus activorum fieri nequit; vid. *Excell. D. D. Pres. theor. 62. sect. 2. part. 2.*

Certum itaque & indubitatum esse, proprio & essentiali spontaneo interno vitio humores in corpore existentes, inprimis apud Europæos, sine aliquo contagio, non excludere posse Luem Venerream propriè dictam, cum *Sennert. l. 6. part. 4. cap. 4. Prax. p. 140. & 135. Sylv. Prax. Med. App. Tr. 3. §. 23. 24. concludimus.*

Alterum Problema est, an omnis lues venerea vel ab Indis repetenda, cum tamen Lusitanos primitus illuc ingressos incuset nemo, neque satis sit id affirmare; vid. *Helm. l. c. p. 845.* Vel à primo illo infau- sto anno, 1493. quo primitus exorta vulgo statuitur, unicè per tradu- cem & continuatum individuale contagiū propagata sit, nec ne? Ne- gativam tenemus omnino, quod sufficiat contagium per concubitum impurum generatum, tanquam flagellū illicitæ veneris, sive mas pru- rigine immodicâ plus justo spongiosas genitales partes exacerbet, seu foemina, quosvis inprimis admittens, uliginosam acrimoniam membro immisso affricet, utrobique calore & motu laxatis magis poris, & turgentibus spiritibus; sive potius utriusque illicito vel con- tagioso concursu hoc malum profurgat. Unde nec Veteribus inco- gnitam fuisse, positâ eâdem causâ, arguimus. Legi hanc in rem, ut breviter nos absolvamus, possunt instar omnium *Lang. l. 2. ep. 14. p. 618. Beniven. observ. medicinal. c. 1. p. m. 94. & Dodon. in annot. ut & I- saac. Pontan. ib. p. 100.* Id quod notandum est contra Scaligerum, qui ex. 181. t. 18. meritò ac jure Indicum dici vult, nostris partibus per contactum communicatum.

Generatur ergò 1. per *concubitum impurum*, idque omnium fre- quentissimè, in quo & mulier virum, & vir mulierem contaminare potest. Mulier scilicet eam, vel contactu ulceris in partibus ob- scœnis existentis, vel per seminaria luis veneræ, quæ, ut quando- que

que exterius in pudendo nulla eorum compareant signa, in rugis tamen sinus muliebris & poris delitescunt & latitant, donec suo tempore efflorescant magis, teste *Excell. D. D. Pras. Physiol. sect. 3. c. 28. p. 205.* vel aliis nefandis modis, quos lubens silentio prætereo, viro affricare potest; vid. *Jacob. Cataneum de Morb. Gall. c. 3.* Hoc enim pacto à meretrice sordidâ, libidinis actu prægresso, usque in testes maris, attrahitur ipsa lues, gonorrhœam, carcinoma atque bubones venereos excitans, dicente *Helmont. l. c.*

Vir verò hoc morbo laborans mulierem similiter per humoris virulenti effluentis & acris, hincque ulterius serpentis communicationem facillimè potest inficere. Nam cum in congressu vehemens observetur agitatio, perfrictio, attritio, quibus fervidus excitatur calor, haud difficili negotio seminis non tantum in vaginam, sed & uterum missi, peregrino charactere foeti, siue alius materiæ saniosæ, principia evolvere, eorum miasmata in motum rapidiorem agitare, per poros patulos ad partes amandare, iisque apponere, & ita mulierem inficere valebit, qualia exempla vid. apud *Fel. Plater. Obs. Med. l. 3. p. 715. & 718. Sennert. l. c. p. 142.*

2. Per *Oscula* hoc malum contrahitur, quando citra ullum coitum partes oris, suâ naturâ molles, raræ, labiorum spongiosorum lingvarumque conflictu atque commorsu, mediante salivâ, oris ulceribus, exeuntibus fuliginibus, malignitatem, facillè interiora faucium penetrantem, hauriunt.

3. Per *Mammas* promovetur hæc lues & à lactantibus & lactentibus. A prioribus, si nempe nutrix, conspurcata hæc lue, non tantum sanie ex ulceribus & fissuris mammarum, verum etiam lacte, fermenta venerea cum infante communicat, qualia exempla videri possunt apud *River. cent. 1. obs. 91. it. cent. 2. obs. 95. & cent. 4. obs. 91.* Morbus enim hic imprimis in sero residet, quod ex antecedentibus patet, morbos autem serosos à nutricibus infantes sugere posse, vel unicum exemplum tussis præ omnibus manifestum reddit; lac verò partem chylosiorem & serosioris sanguinis esse, ex Physiologicis constat, unde omnium optimè hoc latice morbus hic in infantem migrare potest. Lactentes spongiosas nutricum papillas, suctione excalescitas, porosque apertos habentes, impuram communicando salivam, vel exhalationes vitiosas, facillimè imbuunt.

4. Quandoque contagiosa hæc lues *per accubitus, sudorem & vaporosam transpirationem corporum socialium* communicatur. Poros nempe patulos haud difficulter effluvia à corpore infecto decidua, quantitate quidem parva, ast potentiâ & virtute magna, subire, corporis intima penetrare, humorum massam inficere, serpendo viscera rodere, malignas suas particulas per intimas corporis fibras spargere, adeoque corpus ad varia sustinenda symptomata disponere valent.

5. Huc quoque pertinent infantes *in utero materno*, vel à patre, vel à matre infecti. Patris enim semen, ovulum matris foecundans, miasmate morbo imbrægnatum, quamprimùm evolvitur, statim etiam miasma hoc, licet aliis particulis obvolutum, *διυάμεις* suas exerit, elementa sua exsuscitat, foetuique, matre etiam luis hujus experte, & salvâ manente, implantat, quale exemplum refert *Schenckius l. 6. obs. Med. de lue Vener.* Mater verò, cum & materiam foetus præbeat, cumque deinde sanguine suo & sero nutriat, illi faciliè peregrinum characterem imprimere potest, cujus particulæ adhuc in utero materno evectæ liquoris crasin juxta indolem suam adeò pervertunt, ut statim cutim variis pustulis atque ulceribus deforment, quale exemplum vid. apud *Laz. River. in obs. communic. 26. p. 679.*

Tandem etiam 6. eo modo, quo Pestis, per *communione materialem aliam*, ut lintea, pannos, lectum, cultros, vestes, vasa cujuscunque generis, cochlearia, pocula, novaculas, cucurbitulas, latrinam aliaque malum hoc communicatur.

Atque hoc modo hausta peregrina miasmata occultâ machinatione poros subeunt, à vasis lymphaticis, sanguifluis aliisque excipiuntur, cum illis circulantur, humori contento & glandulis subcutaneis vitiosum suum characterem imprimunt, serpendo vitalia adoriuntur, diversas regiones corporis perambulant, iisdemque symptomatibus, quibus ex insitâ sibi vi infectos vexare solent, exagitant, archei verò robore ad exteriora nonnunquam pelluntur. Vel potius recipientes partes duplices statui queunt: propriæ, genitales porosæ, glandosæ, molliores & ad recipiendum *μίασμα* peregrinum venereum in utroque sexu aptæ; & communes reliquæ, ex quibus ad laticem ejusque diverticula prompta adest via, nisi quid impediat.

Nec difficile sic est de *locali motu* differere. Cum enim morbus sit seminalis & serofus, cum insignis feri & seminis symbolismus, cum semen sero ortum suum debeat, & nihil aliud quàm hujus foetus sit, unde quale serum, tale semen, & vice versâ; principaliter in genitalibus, adæquatè in reliquis se exerit; illud potissimum, si per venerum, hoc, si per aliud confortium facta sit communicatio contagii.

V I Æ ergò sunt pori, seu vasorum lymphaticorum & glandularum spiracula, unde in vasa dicta serosa & suo modo etiam sanguiflua revehencia facilis est permeatio.

CAPUT IV. De Causis mediatis remotioribus.

Inter CAUSAS REMOTIORES NATURALES memorandum primo loco est TEMPERAMENTUM. Cum verò morbus in salis spirituumque fixatione, dicente *Willio de Morb. Castrens.* §. 4. p. 19. seu potius lymphæ deturpatæ sinu consistat, suâ sponte patet, illud temperamentum præcipuè huic affectui velificari posse, quod de sero, acido & viscido magis participat, quale est melancholicum & pituitosum. In illo enim cum sanguis & serum quantitate & qualitate sese minus temperent, sed à blandâ suâ dulcedine remittant, particulæ Δ ea & $\circ\circ$ æ balsamicæ obtusæ sint à sero minus blando, facilè hunc morbum fovere, ejus salia silvestria, fixa, acore suo adaugere potest. Vid. *D. D. Præf. Physiol. sect. 2. c. 11. p. 82.*

In hoc verò prompta est viscedo & lentor ad coagulum pronus, unde ut in melancholicis & atrabilariis facilè fiunt exulcerationes, in pituitosis glandularum tumores, utrumque tantò magis contingere potest, accedente peregrino charactere venerco. Spectant huc quoque, qui calidi & humidi sunt temperamenti, seu sanguinei, quorum temperamentum calidum & humidum particulas suas in majorem motum citat, poros apertiores servat, per quos miasma peregrinum sese insinuare, acrimoniâ suâ serum imprægnare, à statu na-

tu naturali deſicere, & ſic maſſæ ſanguineæ intemperiem hanc introducere valet. Hinc & TEXTURA corporis, HABITUS rarior laxiorque ad ſuſcipiendum, durior verò ad fovendum hunc morbum, non parùm confert.

SEXUS uterque huic morbo eſt obnoxius, inprimis fœmineus, ob ſeroſiorem ſtatum ſanguinis, locaque ad recipiendum hoc miasma aptiora. Huc quoque omnis facit ÆTAS, inprimis infantilis, utpote habitûs rarioris, carnis mollioris, & puerilis, ad contagium generale aptior, aliàs innocua, & juvenilis, in libidines facile ruens, quæ ob majorem acrimoniæ gradum, & ſeri ac ſeminis ὄργανον, ut de licentioſâ vitâ nil dicamus, ad ſuſcipiendum hoc miasma apta nata eſt, maximè ad contagium ſpeciale, per genitalia. Senilis verò ob deficientem calidi & humidī ἐκλαμψιν, oleoſitatem balſamicam, non æquè tantum huic morbo præbet fomitem.

HÆREDITARIA diſpoſitio huc quoque trahi debet, quatenus miasma mediante humore genitali, peregrino charactere inquinato, communicatum, inſtar fermenti venenati ſeſe habens, è particulis, quibus hætenus incluſum erat, velut è carceribus ſe liberat, particulas ſalinas evehit, inque hanc labem deſectit. Vid. *Wil. liſ. Patbol. Cerebr. Tr. 2. c. 2. de ſcorb.*

EX NON NATURALIBUS primus nominandus eſt AER, à quo ipſo humanum noſtrum corpus varias mutationes recipit. Confert autem hic ipſe, ſi vera fatemur, magis ad ſuſcipiendam hanc labem & exacuandam, quàm inferendam. Priori nomine incuſandus præprimis eſt calidus, quatenus nos ambit, porosque cutis apertos penetrat, ſanguini ſeſe associat, eum particulis ſuis heterogeneis in majorem fermentationem citat, & ita diſpoſitum reddit. Poſteriori verò frigidus & humidus, valloſus & paludoſus, cùm compingendo morboſorum vaporum resolutiones, eorumque ſufficientem even-tilationem prohibeat; hinc dolorum venereorum faces in capite, tibiis, aliisq; locis nocturno, frigidiori, aëre magis obſervantur accendi, ut opera tenebrarum in tenebris quoque videantur puniri magis.

Quod verò ASTRA eorumque influxum attinet, licet hujus morbi initium in conjunctione ♄ni, ♂is & ♀is in ſcorpione, *Cata-neus*, *Maſſa*, aliique, *Fracaſtorius* verò in ♂ ♄, ♄, & ♂ l. c. p. 185. ſtatuerint, de quo latius vid. *Proſp. Borgiaut. de Morb. Gall. c. 4.*

Sennert. l. c. p. 137. aliique autores in opere Veneto *Jordani Ziletti* occurrentes; gratis tamen id dictum putamus. Ortum id fuit unice ex falsâ hypothese duplici, enatum fuisse morbum ex sordidâ aëris putrefactione, adeoque ex hâc ratione in tot regiones velut publicâ epidemiâ labe disseminatum; alterâ, morbum esse malignum absolutè & occultis qualitatibus adscribendum. Neque enim, nisi per contagium solum, propagata fuit lues vel tunc, vel hodiernum usque in diem, fatentibus vel ipsis assertoribus; neq; pestilens unquam reverà fuit. Rectè idcirco & eleganter *Manardus l. 2. ep. 1. p. m. 16.* Nihil comparet in hoc morbo, scribit, quod in manifestas causas referri non possit, vel quod ad occultiores illas proprietates, quasi ad asylum, fugere nos compellat. Nam unde pestilentiam aut venenum ejus deprehendimus? ubi plura elegantissima habentur. Multò minus cum *Scaligero l. c.* putandum est, Indis illam miseriam ab astris defluxisse peculiarem. Non tam invidum est cœlum vel infaustum humano generi; & si quid dicendum est, eodem modo concurrit remotius, quo aerem huc facere diximus.

CIBUS & POTUS in recipiendo fovendoque hunc hospitem minimè reliquis cedit. Quod si enim cibi concoctu difficiles, v.g. legumina, olera, fructus horarii, carnes humidioris succi, pisces, & id genus alia, it. nimis calida, potus nimius, sæculentus, vinum nimis calidum, aliaq; assumuntur, non modò humores in corpore peccantes ad labem hanc suscipiendam disponunt; verum etiâ ipsa præfens jam fovetur, imprimis si ægroti luxui & crapulæ simul indulgeant, unde particulæ acres volatiles excrementitiæ & onerosæ calorem & acridinem sanguinis & feri ulterius adaugent.

VIGILIARUM intemperantia suum quoque addit symbolum. Uti enim somnus spirituum animalium quies est & pabulum, ita vigiliæ nimix eos absumunt, dissipant, chyli distributionem sanguinisque motum retardant, multos humores vitiosos in corpore generant, calorem resolvunt, vires dejiciunt, cruditates adducunt, unde hoc pacto natura labefactata, sibi adversa & inimica declinare minus potest, sed peregrino ingratoque hospiti succumbens domicilium hinc magis præbet.

SOMNUS verò tum per se torpedini humorum serosorum vacat, tum per accidens ob accubitus calore socio poros invicem aptat,

aptat, ut fuligines serosæ malignæ exspirari & inspirari promptè queant.

MOTUS & QUIES non minus accusandi sunt. Quemadmodum enim hæc nimia cruditates, calorem segnem ac desidem parit; ita ille nimius chylum citius, quàm par est, in vasa præcipitat, partes excrementis & cruditatibus replet, humores accendit, fermentationem p. n. inducit, roridas partes nutritias absumit, totamq; massam sanguineam ita disponit, ut poris partium æstu reclusis & patulis, peregrina miasmata facillè recipiat.

RETENTA nimium quantum ad hunc morbum fovendum concurrunt; quatenus halituosa excrementa, fuligines sylvestres, imò & feces in corpore nostro genitæ, minus sequestrantur, sed potius retinentur, & ita materia morbosa accumulatur. Imò & retentum semen inducto hoc charactere hostico acrimoniam facilius recipit & vesicularum hinc feminalium exulcerationem parturit.

Sic & error in **EXCRETIS** commissus unicè huc facit, si nempe quis Veneri litat impuræ, unde totū corpus, & imprimis membra huic operi destinata incalescunt, adeoq; poris & meatibus apertis, atomi hæ & effluvia venerea facilius se illis insinuare possunt, quibus frigidus viscosusque character sero imprimitur.

ANIMI tandem **PATHEMATATA** à culpâ penitus absolvenda non sunt, utpote quæ modò calorem resolvunt, modò spiritus suffocant, modò dissipant humores vitales, modò agitant, accendunt, modò coagulant atque concentrant, ut amplius archei imperio non auscultent, sed citius peregrina miasmata suscipiant.

CAUSÆ denique **PRÆTERNATURALES** non parvi hîc sunt momenti. Quicumq; enim manifesta vel occulta quorumcunq; morborum affinium habent penes se initia, luem facillè contrahunt, utpote quæ in varias morborum larvas associatione transmigrat. Sic scorbuticorum & hypochondriacorum corpus ad hujus luis venereæ accessionem jam existit prædispositum. Sic & quartanarii, quorum particulae balsamicæ oleosæ depressæ, & hæc verò cum salinis, acetosis, austeris, impuris abundantes hanc luem facillimè suscipiunt, quale exemplum refert *Platerus obs. l. 3. p. 720*. Sic quoq; hæmorrhoidum fluxus, qui sanguinis impuri, acrioris & scorbutici statum manifestat, serum totamque massam sanguineam fatis ad assumen-

dum hunc characterem reddit aptum, quale exemplum in studioso quodam observavit D.D. Præses.

CAPUT V. De Differentiis.

Differentias lues hæc sortitur varias, quarum ratione & signa & curatio variant.

1. Ratione FORMÆ, alia *doloribus* magis, alia *ulceribus*, alia *tumoribus* ludit.

2. Ratione SUBJECTI, est vel *Universalis*, vel *Particularis*. Illa est, quæ totum exercet corpus, magis nempe & penitus infectâ massâ sanguineâ, & non uno solo loco affecto, sed pluribus, pluribus etiam stipata satellitibus & symptomatibus. Hæc, quæ unâ vel alterâ parte solum circumscripta est, arctioribusque inclusa terminis, v. gr. in membro virili, pudendis, manibus, cute externâ, ore, aliisque, adeoque nec serpit æquè ulterius.

3. Ratione MORIS, alia *mitior* est, alia *gravior* & *ferocior*, omnibus corporis partibus insidias struens.

4. Ratione CAUSARUM & modi contagii, alia est *hereditaria*, quæ cum humore genitali in fœtum derivatur, seu saltim connata; alia *acquisita*, quæ vel per concubitum, osculum, lac, sudores aliaq; supra enarrata contrahitur.

Cum verò fermenti peregrini copia vel paucitas non parum faciat ad hunc morbum, hinc 5. ratione MOTÛS alia celerius invadit, alia tardius, quatenus nempe nonnunquam citius massa sanguinea in materiam fermentativam pervertitur, ut ad incrementum perveniat, & ad turgescentiæ plenitudinem aptetur.

6. Ratione ACCIDENTIUM, alia *solitaria* est, quæ solum per symptomata sibi ipsi symbolica & propria, v. gr. cachexiam, pilorum defluvium in mento, capite, superciliis, pudendis, atrophiam veneream, aurium tinnitus, aliaque suam agit tragœdiam; alia *comitata*, quæ alios morbos & symptomata, v. gr. dysenteriam, diarrhœam, pestem, calculum, febres, suffocationem hysterica, affectionem hypochondriacam, & id genus alia, habet comites.

7. Ratione TEMPORIS, alia recens est, alia inveterata; alia in principio, alia in augmento, alia in statu, alia in declinatione.

CAPUT VI. De Signis Diagnosticis & Prognosticis.

Cùm non rarò Medico consultandum & curandum, imò renūciandum, an æger laboret hoc morbo, qui tamen communiter id negat, & Jovem nonnunquam jurat lapidem, signis hinc opus est, quæ hospitem hunc ignotum manifestant.

Imminentem atque Incipientem significant I. ESSENTIALITER INHÆRENTIA, præfigurata nobis superius seu ulcera, seu dolores, seu tumores, ultra sphæram ordinariam & citra causam manifestam aliam sese exerentia, uno verbo maligna.

Exerunt se hæc præcipuè in genitalibus; unde ardor urinæ, prurendi caries, ulcera & cristæ glandis, ferè prima esse consueverunt occupantis sedes morbi signa. Augescentem gonorrhœa virulenta, dicta meritò à more & colore, quod simplici non respondeat, licet & hæc differat, comitatur. Tumor inguinum, tonsillarum, parotidum, & glandularum sub mento, aliarumque, testium item ipsorum, dolores capitis & tibiarum noctu repetentes, quod diximus, tubercula verrucosa circa genitalia, abdomen, inguina, maximè etiam in fronte & facie, imò capite toto, pectore & corpore reliquo, minora vel majora oriuntur. Pustulas latas & elevatas in ambitu, rubras & crustaceas admodum defœdatas alii vocant, quale exemplum refert *Platerus obs. l. 3. p. 728*. Verrucas non solum circa membrum virile, anum, pudenda, nates, sed & femora exortas, quarum nonnullæ avellanæ magnitudinem æquant, imò superant, memorat *Schenck. obs. Med. l. 6. p. 403*.

Inveteratam magis singula hæc graviora & alia stipant. Venas per universum corpus pituitosâ albâ materiâ, ipsum sanguinè quantitate superante, plenas observavit *Nicol. Mass. de lue ven.* Solidæ partes, ossa, vincula, nervi hâc lue affecta cernuntur. Circa regionem ossibus proximam, ut in tibiarum maximè anteriore nudæ sedis longitudi-

ne;

ne, & juxta scapulas, homoplatam & cubitum dolores excitantur, in sterni item anteriore ossæ sede, de quibus vid. *Theoph. Bonet. Anatom. Pract. l. 2. sect. 4. obs. 44.*

Nonnunquam tota vulva erosa, penis cariosus multis foraminibus, glandem ambientibus, scrotum exulceratum, præputium glandis ablatum reperitur, teste *Schenck. l. c. p. 903.* Aliquando pars postica calvariæ exesa, aliquando dura & concreta crusta adhæret cranio, in quo caries etiam aliquando observatur, cui utraque membrana tenacissimè infixæ est, quæ nervos facillè ita relaxare potest, ut paralyfin producat, aliquando supra futuras intra pericranium & cranium caries oritur, annotante *Bonet. l. c.* imò nonnunquam inter duas cranii tabulas humor colligitur, in eo exostofin quandam producens. Tria quoque candida gummata membranæ duræ inhærentia, piâ illæsâ, annotavit idem *Bonet. l. c.* Sic supra duram matrem curculio aliquando deprehensus fuit, teste *Foresta Schol. obs. 2. l. 9.*

Viscera etiam plura, graviori casu, tum phymatis, tum abcessibus, tum ulceribus reperiuntur fœda, non aliter, quàm extimo corporis habitu papulæ, tubercula, gummata. Sic vitiosum humorem exsudantem & exeuntem ex osculis venarum cerebri observavit in iis, qui hæc lue periêre, *Trajanus Petronius.* Sic Parotis sub aure sinistrâ maxima nonnunquam oritur, quæ totam occupat genam, summamque puris copiam & forinsecus & intrinsecus effundit, qualem observationem vid. apud *Bonet. l. 3. sect. 7. obs. 5. Anat. Pract.*

Nonnunquam fauces, palatum, lingua nigris fœtidisque erumpentibus pustulis turpiter exesa reperiuntur, teste *Mich. Joh. Paschallio tr. de M. G.* Sic nonnunquam naribus, polypo & malè olente ozanâ exesis, palatoque destillationum acrimoniâ exulcerato, potum per nares regerunt, faciemque Satyris deformibus simillimam referunt. Vid. *Lang. Epist. Med. l. 1. ep. 42.*

Nonnunquam pustulæ in facie adeò perniciosæ sunt, ut desinant in herpetem, nasumque consumant, imò vidit *Platerus* in exterioribus nasi ulcusculum enatum, quod adeò invaluit, ut totum tandem nasum illiusque interstitium, interiores & exteriores cartilagine depasceret, relicta foveâ amplissimâ, in mediâ facie, cui pugnus inferi poterat, & per quam omnia interiora spectabantur, *obs. Med. l. 3. p.*

730. Mulieres quoque, corpore quæstum facientes, naso mutilatæ reperiuntur quandoque, *vid. ibid. p. 731.* Nec desunt *Anthraces*, & in barbâ & capite sycofes, theriomata, ulcera phagedænica, telephia & chironia, teste *Langio l. c.* item gingivarum putrilago, faucium ardor, dentium vacillatio, oculorum excœcationes.

Aliquando ulcera faucium, palatum, uvulam & tonsillas depascentia, spectantur. Nonnunquam thymus instar spongiæ ab excrementitiis corruptis humoribus intumescit, unde illi ægri sonorâ non sunt voce, ægrè cibum potumque deglutiunt, sæpe per foramina nasi in nares ea excernunt, ægrè spirant insuper, compresso à tumore œsophago, renitente cartilagosâ asperâ arteriâ, *vid. Sim. Pauli Digress. de Febb. mal. §. 17.*

Nonnunquam œsophagus exulceratus, pulmones, trachea, teste *Jouberto l. de variol. magnâ c. 4.* diaphragma, tota pustulosa reperiuntur. Stomachus quoque manus cavæ instar pustulam habet nonnunquam, & in superincumbente cavo hepatis, similem aliam pustulam, ut una alteram comprimeret, uti ex *Schedis Gesneri* annotavit *Schenckius l. 6. de lue ven.*

Jecur itidem pustulosum atque ulcerosum observavit *Cappivaccius Pract. l. 3. cap. 23.* Ossa tandem pectoris & juguli, & aliquot costarum, aliæque pure referta, sinuosa, sub membranis suis tumescunt, & ad medullam usque suppurata, cariola reperiuntur, teste *Bonet. l. c.* Imò in ossibus tibiæ tumores & nodos protuberantes duosque vidit *Platerus l. 3. obs. Med. p. 726.* aliæque innumera ferè hunc morbum comitantia.

Infantum verò sic affectorum signa sunt inter alia verrucosa tubercula, circa anum inprimis sese exserentia, quod *D. Praeses* in non paucis observavit, faucium tumores, aliæque.

2. ESSENTIALITER CONSEQUENTIA sunt varia comitantia symptomata specialia ex his fluentia, & quidem inter *æstiones læsas animales* notatur gravitas in capite, in collo, in humeris atque omnibus articulis perpetuus cruciatus, tremor, langvor, lassitudo, timor, mœstitia. Alios exercent convulsiones, epilepsia, paralyfis, apoplexia, vertigo, ophthalmia, cœcitas, oculorum casus, surditas, tinnitus aurium, sibilus & sonitus, ozæna, catarrhi, summi dolores capitis, colici, renum, inprimis articulorum

omnium, ad somnum quidem summa propensio, ejus tamen frequens ab humoribus peregrinis interruptio, rauco molesta, priapismus, satyriasis, aliaque huc spectantia.

Ex *vitalium* classe visuntur syncope, palpitatio cordis, respiratio difficilis, febris hectica, asthma, peripneumonia, phthisis, tussis, empyema, pulsus irregularis, languidus, parvus, debilis.

Inter actiones læsas *Naturales* varia sese offerunt, nausea hos affligit, deglutitio impeditur, vomitus urgent, appetitus dejectus reperitur, item chylicatio læsa, cachexia in toto corpore notatur, hydrope corpus intumescit, atrophiam contabescit, intestina doloribus affecta varios excernunt humores, stranguria adest molestissima, mictio cruenta & purulenta, sæpe etiam, ob carunculam in urethra enatam, impedita visitur.

In *Excretis* urinæ, cum aculeato dolore, aliquando purulentæ atque cruentæ, aliquando tenues, flavæ, pellucidæ, contentis sabulosis, nec non arenulis & frustulis inæqualibus & scabris refertæ, observantur redditæ. Sic maculæ ac pustulæ in cute erumpentes saniosam fundunt materiam; semen instar saniei exiens gonorrhœam producit. Lac quoque aliquando non justam habet consistentiam, sudor foetidus, flavescens, salus, deprehenditur.

In *qualitatibus mutatis* oculi livorem contrahunt, faciei color pallidior & obscurior, lingvæ nigricans, dentes erosi, ungues deformes, os, nares, alæ, ingvina, pedes, imò totum corpus exhalant mephitim, membra, inprimis genitalia, extenuantur macie &c.

Omnia tamen hæc variant pro diversitate graduum morbi, & subjectorum. Alii magis tumores, alii ulcera magis exhibent, alii doloribus torquentur magis. Quò pauciora & magis particularia adsunt symptomata, eò minori gradu morbus consistit; quò plura & universalia, eò majori gaudet, præcipuè si ossa ipsa cariem, spinam ventosam, exesione, *νεκρωσις* patientur, quod in tencrioribus nasi & Ethmoideis inprimis visitur.

3. Ex fonte CAUSARUM huc pertinent prægressa varia, error nimirum in rebus nonnaturalibus commissus, & inprimis concubitus, qui cum scorto, vel alia infecta celebratur, impurus & vagus, basia ejusmodi contaminatis data, suctio lactis per mammas infecti, exceptio sudoris & contagiosæ transpirationis, verbo, con-

versatio intimiorque familiaritas cum infectis aliaque jam supra recensita.

Quin & 4. ANALOGISMUS his suffragatur, comparato ægro ad similes: nemo enim non Practicorum, his prægressis causis, tali modo constitutos Siphylide laborare, affirmabit.

Signa SUBIECTI per se patent; CAUSARUM ex relatione, licet magis contagium accusent ægri aliud quodvis, quàm propriâ venereâ culpâ acquisitum, id quod tamen ex locis affectis patet quoque.

Ad PROGNOBIN SALUTIS ET MORTIS non parum facit consideratio, num altas jam egerit radices, ut tota massa sanguinea affecta sit, ægerque ingenti symptomatum divexetur catervâ, an constantibus sit viribus, *εὐθεσάδιος*, sine febris existat, munere suo fungi possit, an habeat pulsum immutatum quasi, appetitum constantem, & quoad reliqua videatur sanissimus, an hæreditario modo hanc labem susceperit, ex quibus omnibus majus vel minus periculum judicari potest. Ut plurimum non tam necat lues venerea, quàm cruciat ægros. Quod si tamen ultimi gradûs sit, & non tantum humores & spiritus, sed & ipsa ossa & partes solidas alias pervadat, incurabilis esse, & si non causari mortem, *συναποθνήσκειν* tamen consuevit. Contra ea si primo saltim gradu consistat, nec intimius vitalia infecerit, levi quasi brachio tolli potest, si maturè feratur auxilium, levissimis sumptibus, quo neglecto vel malè curato indies vires sumit, & ægrum malè tractat. Exemplum tale videri potest apud *Heer. obs. 22. p. 264.*

Ex his quoque LONGITUDINIS & BREVITATIS signa desumenda sunt. Licet enim morbus hic sit chronicus, quod ex antecedentibus patet, & non tantum per menses, sed & multos annos nonnunquam duret, recens tamen, quæ tantum in bubonibus, gonorrhœâ, capillorum defluvio, lichenibus consistit, nonnunquam in primâ herbâ quasi, adhibitis ritè remediis, suffocatur, adeoque facilius tollitur inveteratâ. Ea enim ossium carie & partium cartilaginearum exesione variisq; in cruribus & brachiis gummatibus se prodit, & operam medici difficillimè admittit. Sic eos, qui semel sanati iterum hâc lue corripiuntur, medicorum operam ferè eludere, ex *Ferdinando* annotavit *Sennertus l. c.*

Sic Lues, quæ hæreditario modo irrepsit in corpus, sero & sanguini diuturnâ morâ firmiter suas infigit radices, quas eradicare atque evellere haud facile est, quin & serum à viscositate suâ liberare, & massam sanguineam sui juris reddere, ægroque tantis symptomatibus dejecto pristinas restituere vires, hoc opus, hic labor est.

In fœminis luis venereæ, quam brevi post invasionem mensium excipit fluxus, nec non in viris & juvenibus, quorum viæ excretoriæ apertæ sunt, promptior & felicior, quàm in senibus hæc lue correptis, ob exhaustum jam calorem, & gulosis, bibulis, licentiosè viventibus, errores diætæ facile admittentibus minusque dicto medici audientibus, succedit curatio.

MODUS EVENTUS variat. Etsi enim Lues venerea pro incurabili morbo, adeoque lethali non habeatur, teste *B. Rolfin.* *Ord. & Meth. Comment. l. 6. sect. 3. c. 5. p. 597.* incurabilis tamen fit ex accidente, errore ægrorum, generosa præsidia non admittentium. Hinc variis formis, v. g. dysenteriâ, epilepsiâ, apoplexiâ, paralyssi, podagrâ, scorbuto, feбри hecticâ, asthmate, hæmoptysi, phthysi, hydrope, impetigine, vigiliis perpetuis aliisque sese induit, ceu belua multorum capitum, quibus homines sæpissimè in ruinam præcipitat.

Exigua quoque spes salutis superesse videtur ægro, cui ossa erosa, exesa, comminuta, quod de osse ethmoideo cumprimis asseruimus, variisq; gummatibus tentata conspiciuntur; cui pulmo, œsophagus, trachea, hepar, ventriculus, renes, vesica, intestina, uterus, ulceribus, pustulis, carcinomate, fistulis consumuntur. Major contra illis accrescit spes salutis, quorum viæ excretoriæ liberæ sunt, materiamque saniosam, virulentam, vel per menses, vel per urinam, vel per salivam, vel per feces, vel per fluxum hæmorrhoidalem, vel per sudorem, vel per bubones excernunt.

CAPUT VII.

De Curatione in genere, & ex fonte Chirurgico.

Perspectâ jam morbi naturâ cum suis causis & signis, restat adhuc

huc, ut ex methodi medendi legibus CURATIONEM aggrediamur, quæ à tribus pendet indicationibus, curatoria nempe, præservatoria & vitali.

CURATORIA tota erit in eo, ut peregrinus hospes ejiciatur, serum à glutinositate liberetur, sanguinis tonus restituatur, humores serosi peccantes per loca convenientia eliminentur, & viscera debilitata iterum confortentur.

PRÆSERVATORIA omnes causas, quibus hæc lues in corpus nostrum sese insinuare, vel insinuata subsistere, humanæque œconomiae statum pervertere potest, removet.

VITALIS virium restaurationem appropriatis mediis, nec non symptomatum graviorum urgentium correctionem meditatur.

Indicationibus his ex triplici fonte abundè satisfieri potest. Et quidem ex CHIRURGICO primum locum deferimus VENÆSECTIONI, nobili illi & heroico remedio. Quamvis enim hæc sola apta nata non sit, ut penitus morbosum hoc robur frangere & extirpare possit; nihilominus tamen locum habet tum in se, tum respectu præsidiorum aliorum & symptomatum specialium. In se quidem, quatenus non solum quantitatem, si eâ excedat sanguis, deplet, sed & qualitatem, intemperiem, spissitudinem corrigit, & imprimis in motum citat lentum serum spissescensque, ut ventilatio redintegretur debita, fluxilior sanguis redditus non subsistat, nec malè partes habeat. Symptomata verò specialia eam indicantia sunt dolores capitis, artuum, ardores, aliaque; imprimis etiam remedia ex fonte pharmaceutico petita felicius adhibentur, si universalia ejusmodi præmittantur auxilia. Exemplo sit vel sola salivatio Quilis, quam citra præmissa purgantia & Venæsectionem adhibere religio debet esse. Institui potest in brachio, §iij. 1v. v. educendo, ut pars sanguinis viscosioris auferatur, eâque ablata, serum viscidius & restagnans in motum citetur quodammodo, ipsique per medicamenta debita novus character eò melius imprimi possit. Quod si vires per morbi novi accessum adeò videantur prostratæ, ut venæsectionem non ferant, cucurbitulæ cum vel sine scarificatione consuetis in locis, vel hirudines, imprimis, si pustulæ sanguinolentæ adsunt, substitui possunt.

Sic & FRICTIONES, imprimis cum linteaminibus calidis, poros

aperiendo exhalationi humorum, miasma venereum fovendum, vias pandunt, nec non particulas sanguinis sulphureas torpentes in motum citant.

FONTICULI, & CAUTERIA actualia etiam hîc locum inveniunt. Exemplum cujusdam lue venereâ infecti ex Vido Viddio juniori annotavit *Schenck. obs. Med. p. 898.* cujus calvaria jam putrefacta solâ ustione cum ferro candente felicissimè curata fuit. Nam & hoc casu ignis semina morbifica optimè destruit.

VESICATORIA quoque passim prostantia, v. g. *Zwelfer. Rolfin. D. Præsid.* aliorumque, ex *cantharid. emplastr. diaph. ol. sinap. laur. vel castor.* inprimis si exostoses apparent, insignis sunt utilitatis. Ita enim serum ichoreescens & miasma venereum torpidum extrahitur, quale exemplum vid. apud *Laz. River. cent. 4. obs. 22. & 29.*

Singula quidem hæc sunt insufficientia debellando hosti, conferunt tamen symbolum suum, & reliquis obstetricantur majorum quæ sunt virtutum.

Chirurgiam Infusoriam in hoc morbo duabus vicibus feliciter institutam refert *Bonet. Anat. Pract. l. 3 sect. 10. obs. 6. & Excell. Ettmüller. Tr. de Chir. Infus. c. 1. §. 5.* exemplum militis recenset ab Elsholzio persuasi, cui in nosocomio publico Dantiscano, lue venereâ inveteratâ cum ulceribus in tibiis, tumore brachii dextri, doloribus capitis horrendis, cum gummatibus seu nodis in ossibus laboranti, *resin. scammon. gr. vij. dissolutæ in ess. lign. guajac. ad ʒiij.* infusa fuere, unde insequente vomitu subitanea omnium symptomatum 24 horarum spatio remissio, & post triduum ulcerum coalitio secuta fuit.

De Transfusoriâ Chirurgiâ, cujus ope nonnulli ejus patroni luem veneream curare audent, quid in hoc casu statuendum sit, legi potest *Merclin. Tr. de ort. & occas. Transfus. sangv. cap. 3. p. 34. sequ.*

CAPUT VIII.

De Curatione ex fonte Pharmaceutico.

AD fontem jam prövehimur **P H A R M A C E U T I C U M**, qui medicamenta huic morbo maximè offert appropriata, & specifica, idque non uno, sed diversis loculis, tantò magis à nobis lustrandis, quò felicius tum in genere morbo opposita largiuntur præsidia, & seorsim his illis insignioribus symptomatibus.

LENIENTIA, primas vias ab infarctu humorum pituitosorum, viscosorum, seri coagulati & fixati, liberant, blandè abstergunt, & materiam ad inferiora divertunt, cum primis utilia, ubi alvus fuerit segnior, ad eamque divertenda materia, non neglectâ viscerum culpâ; ex *MP. Fear. extr. al. ros. viol. Oli, rhab. belleb. f. & Ol. R. Ol. laxat. essent. lignor. laxat. & dulci*, unde *Quercetanus* pilulas suas polychrestas effecit. Tacemus infusa & decocta lenientia accessione *ligni sassafras, summit. fumar. epithym. aliisque* roboranda.

Rx. MP. Fear. extr. aloës ā. ʒß. & dulc. gr. v. trochisc. alhand. gr. iiij. essent. succin. q. f.

M. F. l. a. Pil. S. Lind & Willen.

Rx. MP. de aloë violat. ʒß. extr. rhabarb. gr. vj. essent. lignor. q. f. M. F. l. a. Pilul. S. u. f.

Rx. rad. scorz. cichor. sarsap. ā. ʒij. ras. lign. sassaf. ʒj. summit. fumar. agrim. ā. mß. fl. 4. cord. ā. pj.

senn. Alex. f. f. ʒß. rhabarb. Alex. ʒij.

schoenantb. ʒß. passul. minor. ʒj. cryst. ʒ. ʒiß.

Coque in f. q. ʒ simpl. Colat. Rx. ʒiiij. adde

fir. de cich. c. rhab. ʒß. M. F. l. a. Pot. S. Lind &

Gräncklein auf einmahl.

PRÆPARANTIA seu Digestiva, quæ lymphæ, seri, aliorumque humorum vitiosorum coagulum præparant, eos ad excretionem aptant & disponunt, non distincta erunt ab ipsis alterantibus, nisi quod à speciali hoc fine, quem intendunt, diverso locentur ut tempore, ita & spatio. Faciunt nempe huc *R & Ol. varia, cydon. c. arc. Pri, cum lignor. essent. fumar. comp. lign. comp. ʒii, f. & Olis, M. S. antisc. antivenerea, Ra corall. c. lign. ʒ. Ol. cryst. ʒ. Ol. & alia.*

Rx. rad. ari tinct. ppt. hepat. rubr. Dr. ā. ʒj. ʒ mac. gtt. j.

M. S. digestiv-Pulver auf etliche mahl.

Rx. M. S.

Rx. M. S. essent. lign. comp. ā. ʒj. M. D. in vitr.
S. Blutreinigende Mixture.

Rx. mixt. antiscorb. essent. fumar. Ræ ʒi ā. ʒj.
M. S. ut ante.

Rx. essent. fumar. lign. sassaf. ā. ʒj. M. in vitro.
S. ut supra.

PURGANTIA in hoc affectu maximè necessaria, cum non solum humoribus serosis stimulum addant, sed & ipsi coagulo fermentativum motum inducant, id ipsum disjiciant, & segregatam partem noxiam è corpore eliminant. Præstant vero id tum phlegmagoga inprimis dicta, tum alia ex mechoac. gialap. agar. colocynthide, scammon. & ex his præparata, ut extr. & tr. agar. extr. rhab. cathol. Andern. panchym. Croll. cerb. tric. resin. scammon. & laudatissimus ʒ dulcis, seu in pilulis re-liquis additus, seu in bolo, vel pulvere quoque ipso, ut & turpe-
tham minerale flavum. Commodissima etiam hunc in finem sunt in-
fusa, purgantibus cum dirigentibus quasi magis maritatis. Cly-
steribus ipsis etiam suus locus est, alvum humectantibus, laxantibus
& obstructions reserantibus, ex emollientibus, aperientibus, aliisque
paratis.

Rx. MP. de fumar. resin. gialap. ā. ʒʒ. ʒ dulc. Dar. gr. vj.
essent. lign. q. s. M. F. l. a. Pilul. S. Purgier-
Pillen auf einmahl.

Rx. MP. de succin. Craton. de fumar. ā. gr. viij.
resin. scammon. ʒʒ. ʒ dulc. gr. vj. essent. ʒii q. s.
M. F. l. a. Pil. S. ut supr.

Rx. pulv. laxat. vegetab. ʒj. resin. scammon. gr. vj.
cryst. ʒ. gr. viij. ʒ diaph. gr. iv. ʒ anis. gtt. j.
M. F. Pulvis, S. Purgier-Pulver auf einmahl.

Rx. conserv. fumar. ʒj. pulv. purg. Cornach. gr. v.
ʒ dulc. gr. viij. extr. lign. gvajac. gr. ij. sacch. q. s.
M. F. l. a. Bolus. S. Purgier-Bissen auf einmahl.

Rx. rad. polypod. sarsapar. scorz. ā. ʒij.
herb. fumar. hepat. nobil. fl. scabios. ā. mß.
cort. tamarisc. lign. sassaf. gvajac. ā. ʒj.
senn. Alex. ʒʒ. agar. trochisc. ʒij. coqv. in f. q. ▽. s.
Colat. Rx. ʒvj. adde extr. fumar. rhab. ā. ʒj.

fr. de cichor. c. rhabarb. ʒß. M. F. 1. ʒ. Potio,
S. Purgier = Tranc̃ auf einmahl.

Cum verò nonnunquam pituita crassa, viscosa ventriculo adhæreat, ʒialibus, ʒlicis aliisque optimè etiam *ἀνω* exturbari poterit, quale exemplum habet *Riverius cent. 1. obs. 77.* propinato hoc sine ʒ vitæ, ʒ emet. mannâ vomitoriorum, & aliis.

R. ʒ emetic. gr. iiij. ʒialap. ppt. gr. vj.

ʒ macis gtt. j. M. S. Brech= Pulver.

R. ʒ vit. gr. iiij. conserv. rosar. ʒj.

sacch. q. s. M. F. Bolus, S. Brech= Zucker.

R. extr. panchymag. Croll. gr. viij. ʒ emet. gr. ij.

ʒ anis. gtt. j. M. F. l. a. Pil. S. Brech= Villen.

Cum autem per primam corporis regionem totum hoc malum eliminari non possit, cum tam altas agat radices, ut secundas tertiasque regiones occupet, quibus multum faceffit negotii, hinc per easdem etiam expelli debet, id quod DIAPHORETICORUM & DIURETICORUM ope præstatur unicè, utpote stupendæ efficacisë, quæ vim habent sanguinem ab effluviis venenatis venereis non solum depurandi, sed etiam fermentum illud venenatum, solidis vel liquidis nostris partibus odoris instar affixum, potenter extirpandi & penitus eradicandi, dicente *Frid. Hoffmann. Meth. Med. l. 1. c. 11. p. 164.* Sudorifera enim acrimoniam salinam, corrosivam, erodentem obtundunt & domant, visciditatem seri corrigunt, id fluxile statuiq; naturali simile reddunt, & quod præcipuum est, *υλασµα* peregrinum venereû, undecunq; inductum & insidiosè latici confermentandum, efficaciter excludunt. Cavendum tamen, ne nimis insistamus sudationibus, utpote quæ serum magis exacerbant, in continuos halitus resolvunt, efferatum id reddunt, febresque tandem producunt, quo de vid. *Tilemann. in Aphor. Hippocr. p. 167.*

Profunt hæc ipsa, tum universali sine, quo nomine & specificorum, seu causæ morificæ in primis debitorum, titulum merentur, tum particulari, sive ulcera defœdent partes has illas, sive dolores exacerbentur magis, sive aliis modis *πύσις* humorum dispellenda fuerit. Faciunt huc ʒ diaph. bez. min. ʒ le, ʒ ore, ʒ diaphoreticus, mag. & ʒ spin. viper. ~ lign. s. & comp. ʒ s. & duplic. M. S. R. bez. Cinnab

ſii, & nativa, cryſtallina, ſmata, ꝑ auratum diaphoreticum ſ. Ole, Ore, ſeum, turpethum minerale album, decenter propinatum, & alia, additis pro re natâ opiat. Tacemus decoctum lignorum, de quo mox ſeorſim agemus. Exempla ex DIAPHORETICORUM claſſe ſunt ſequentia :

R̄. R̄a bezoard. D. D. Præſ. eſſent. lign. a. ʒj. anodyn. gtt. viij.

M. S. Schwiß-Tinctur.

R̄. R̄a bezoard. ʒj. M. S. ~. lign. ā. ʒß. M. S. ut ſupra.

R̄. ~ebor. viperar. ā. ʒij. eſſent. ſucc. ʒj. M. S. Schwiß-Mixtur.

R̄. ʒ diaph. CC. philoſ. ppt. ā. ʒß. ʒ ſuccin. vol. fixat. gr. viij.

M. S. Schwiß-Pulver.

R̄. ʒ viperar. gr. vj. bez. ʒial. ʒß. M. S. Schwiß-Pulv. auf einmahl.

R̄. roob. ebul. ſambuc. ā. ʒß. bez. ʒlis, animal. ā. gr. xv.

ſaccb. q. ſ. M. F. l. a. Bolus, S. Schwiß-Zucker auf einmahl.

R̄. ▽ fumar. ſambuc. bezoard. ā. ʒj. ~ ʒ, lign, gvajac. ā ʒß.

ſir. ſcorz. ʒß. M. S. Schwiß-Trancſ.

R̄. rad. cichor. ſcorzon. ſarſepar. ā. ʒß.

berb. fumar. ſcabioſ. agrimon. carduiben. cuſcut. ʒ mß.

ß. hepatic. nobil. 4. cordial. ſumm. fumar. ā. pij.

lign. ſanct. ʒij. ſaſſafr. ʒj. cort. tamarisc. cappar. ā. ʒiiij.

cinam. ſchœnanth. a. ʒj. concif. contuſ. coque in ſ. q. ▽. ſimpl.

colat. R̄. lbij. adde ſir. fumar. diaſer. Andern. ā. ʒiß. D. in ſictil. S.

Schwiß-Trancſ.

Huc quoque referri poteſt Decoctum Diaphoreticum Roſſinc. in ord. & meth. comm. p. 570. deſcript. aliaque ſimplicia, ex autoribus, qui de re medicâ ſcripſere, petenda. Vid. quoque Hartmann. Prax. Chymiatr. p. m. 338. ſeqq.

DIURETICA hinc, cū ſalino ſuo principio ſeri coagulum fundant, liquent, diſſolvant, præcipitent, unaque abſterſione blandâ & feminalem ichorem alterent, & vias urinariâs demulceant, meritò hunc cenſum quoque ſubeunt, inprimis ad ulcera & ardorem genitalium tollenda, ſi gonorrhœa ſœda corpus fatiget, ſi lumbi doleant, ſi urina reſtitet, ſi carunculæ negotium faceſſant. Proſunt hoc ſine tum diluentia, ut emulſiones ſem. 4. fr. maj. min. papav. alkek. tum temperantia & præcipitantia oc. 69 ppt. magiſt. oc. 69. decoct. eſſ. & extr. agrimon. tum inprimis abſtergentia & roborantia ſulphureo reſinoſo principio ſœta. Talia ſunt terebinthinata, terebinth. cypr. lot. & in coloſtrum, in pilulas, in

redacta; succinata, ut succin. ppt. eff. succin. tum sola, tum cum
Râbez & anod. remixta, eo casu probatissima. Tacemus *sem. viticis*,
sacch. h., *terebinth. hñisat.* & *dulcem* cum dictis variis maritandum,
 & alia.

Rz. terebintb. cypr. c. ▽ nymph. lot. & ad durit. coctæ 3j.

magist. oc. 69. 3j. succin. ppt. 3℔. refin. gvajac. gr. xv.

M. F. Pulvis S. Nieren-Pulver.

Rz. MP. de terebintb. 3j. Q. dulc. 3℔. extr. agrim. 3j.

sir. de ros. sicc. q. s. M. F. l. a. Pilul. S. Nieren-Pillen.

Rz. essent. 8 fñsat. 3ij. 8 lign. sanct. gtt. iv.

M. S. reinigende Mixtur.

Rz. essent. traumat. 3ij. ▽ terebintb. c. V. fact. 3j.

Ræ anodyn. 3℔. M. S. heilende Tinctur.

Rz. sem. 4. frig. major. ā. 3j. papav. alb. 3℔.

▽ agrimon. 3ij. scabios. fumar. ā. 3ij. M. F. l. a. Emulsio.

Colat. adde sir. dialtb. q. s. ad gr. sap. D. in fictil.

S. Lind & Milch.

Quod ALTERANTIA attinet, meritò & hñc divisionem receptam in generalia & specifica retinemus, quorum illa, hoc quidem in affectu, comitatis vel fosis simul symptomatibus aliis profunt, hæc non tam illis, quàm affectui principali, & per se, & cum aliis combinato. Uti enim certum est, non minùs ex hoc affectu, quàm ex ullo alio, tanquam ex equo Trojano, plurimos alios propullulare; Ita principalis mali curam potissimum lustrabimus, combinandis facilè ex propriis oculis appropriatis aliis. Ea nempe partim morbi ærimoniam, indeque propullulantium symptomatum catervam, partim destructum viscerum tonum respiciunt, vitaleque sanguinis balsamum deperditum, singula quidem suo modulo, iterum restaurant.

Curationem ergò mali hujus radicalem, sine dubio in exterminio fermenti peregrini, & correctione laticis consistentem, variis modis tentarunt medici. Quidam juxta *Celsi* illud: quiete & abstinentiâ multi magni morbi curantur, diætâ solùm vel præcipuè id facere sustinent, exquisitâ, tenuissimâ, in pane biscocto, passulis, aquâ vel tenuiori potu consistente, id quod non de nihilo est, siquidem jam dudum attenuans victus *Hippocrati*, *Galeno* aliisq; inter præcipua ferrosorum morborum remedia relatus est. Sola tamen vix sufficit,

unde exempla novit *D. D. Præf.* per plures hebdomades ita maceratos, ne ulcerum quidem residuorum consolidationem impetrasse.

Multi nominis est *decoctum lignorum*, & his affinium aliorum vegetabilium, ex *cort. & lign. sanct. saffrafras, rad. chin. sarsaparill.* quò & *saponariam & cymbalariam* alii reterunt, teste *Lud. Septalio in animad. caut. 215. p. m. 287.* qualia exempla hinc inde apud *Præcticos*, præter jam citata, reperire licet. Vid. *Hartm. Prax. Chymiat. p. m. 339. seqv. Hildan. Junckerus & alii.*

Quicquid vero præstant hæc, sine dubio debetur partim diluenti aqueo, partim incidenti salino balsamico principio, utrisq; his sero viscidiori correcto, expulso fermentifico contagio, & prohibita ichorescentia salina. Duplex parari solet decoctum, primum, pro sudatorio potu, & secundarium pro potu ordinario, ad diætam tenuantem quod spectat; utrisque ad aliquod tempus, non tamen ultra *εὐφορίαν*, continuandis.

Quod si gravior mali radix sit, nec decoctis sudoriferis, aliisque propositis medicamentis, diætâque strictissimâ evelli possit, ad inunctionem aquæ vivæ & non madefacientis manus, ex aquâ metallicâ acidâ, terrâque sulphureâ & salinâ, in terræ visceribus genitæ, tanquam sacram anchoram, confugiendum. Morbis enim giganteis ut heroica debentur remedia, quale est *Œius*, & luis veneræ & aliorum rebellium *πυζολόμος*, ita huic siphylidi καὶ ἐξοχὴν & quoad totum affectum, & quoad omnia quasi symptomata, dolores, tumores glandularum &c. non immerito debetur. Vid. *Excell. D. D. Præfid. Tr. de M. F. l. 2. sect. 2. c. 12. Rolfinc. O. & Meth. comm. l. 6. sect. 3. c. 1. p. 590. Schneid. l. 3. c. 11. p. 438. de catarrh. Tim. à Guldensee l. 7. cas. 3. Sylv. Prax. App. Tr. 3. §. 323.*

Œii quippe partes salinæ acetosæ, & sulphureæ volatiles, cum glandulis & sero per inunctionem communicatæ, à calore naturali subtilisuntur, actuantur, evehuntur, in motum agitantur, unde serum quoque in motum maiorem rapiunt, viscidum, tenax, concretum, pigrum, impactum dissolvunt, fluxile reddunt, & ad consuetum alias evacuationis locum, glandulas scilicet palati, faucium, propellunt, ut ibidem secernatur. Præstatur vero præmissis præmittendis, non tam Veterum more per suffimenta, quia
hoc

hoc pacto Œius in vaporem resolutus nervis magis inimicus evadit, teste *D. Præf. l. c.* quàm per unguenta varia, quibus Œius subigitur, ut corpori applicari possit. Sic enim Œius vivus v. g. pinguedine suillâ vel unguento pomato subactus corporique inunctus, ex Gallorum Chirurgorum methodo, per salivationes sæpius, rarius per diarrhœas torminosas, luem veneream curat, qualem effectum & plumbum simili usu in infantibus exhibet, ceditq; contumacissimum hoc malum huic Œiali inunctioni, quod antea omnes decoctorum sudoriferorum & diætaram strictissimas neglexerat leges, dicente *Excell. D. Ettmüll. in præem. Chirurg. Infus.*

℞. unguent. rosat. pomat. ā. ʒiʒ.

Œ viv. purific. & c. s. q. terebinth. extinct. ʒj.

℞ spic. gtt. vj, lign. rhod. gtt. iv. M. F. l. a. unguentum.

D. in pyx. S. Gueder, Sälblein.

℞. unguent. pomat. ʒij. Œ viv. c. s. q. terebinth. extinct. ʒj.

℞ salv. lign. rhod. ā. gtt. iv. bals. Peruv. ʒʒ.

M. F. unguentum S. u. f.

℞. ungent. Œl. Rolfinc. ʒiij. D. ad fictil.

Huc quoque pertinent varia unguenta Œialia, v. g. *Sennert. Ferrarii, Neapolitanum, Augustanorum, Ziweif. Timæi*, aliorumque, licet *Cardanus* luem hanc non tam Œialibus, sed solo litu hellebori curandam asserat.

His & similibus unguentis juncturæ brachiorum, pedum, verbo, articuli extremorum aliaque loca convenientia inungantur matutino tempore, vacuo ventriculo ad fornacem calidam, aëre ambiente calido, per dies duos vel tres continuos, vel alternos saltem, inunctionem continuando, moderandâ hinc eâdem pro salivationis modulo.

Interim dum ab hâc inunctione salivatio debita expectatur, propinari quoque possunt tum Œialia interna, matutino tempore, v. g. Œius dulcis, & tatus albus, diaphoreticus, cinnab. ʒii, aliaque exinde parata, tum diaphoretica lenia vespertino, tum purificantia alia intermedio tempore. Ita enim ex methodo *Præsidis nostri* longè tutius & jucundius expectatus sequitur effectus.

Taceamus modos alios applicandi Œii, imprimis per Zonam seu cingulum, de quo *Rulandus & Hôchstetterus* videndi. Hunc ipsum

ptyalissimum artificialem collo circumdatum emplastrum de ranis, simplo vel duplo ꝑii currentis constans, longè facilius, quàm Zonam ꝑlem promoverè & accelerare testatur Sim. Pauli de febr. mal. p. 27. unaque subinnuit, hoc modo luem veneream intra sex hebdomades curari posse.

Symptomatibus verò, v. gr. dentium vacillationi, nigrori, uliginoso & fastidioso foetori, virium ventriculique debilitati, gonorrhœæ, aliisque ut plurimum illam comitantibus, sudoriferis & universalibus jam supra dictis, ut & confortantibus aliisq; appropriatis succurrendum. Ut exempla quædam seligamus, sequentia ponemus, partim generalia, partim dictis symptomatibus dicata.

Rx. essent. lign. compos. ʒj, ꝑii ꝑisat. ʒß.

M. S. Blutreinigende Mixtur.

Rx. Ræ corall. c. lign. parat. ʒij. D. in vitro.

Rx. specif. cephal. ʒij. magist. anodyn. ʒß. M. S. Haupt-Pulver.

Rx. ꝑii ʒial. cachect. corall. rubr. ppt. matr. perl. ppt. ā. ʒß.

ZZ. nativ. gr. xij. arcan. corall. gr. vi. M. S.

Stärck-Pulver auf dreymabl.

Rx. ʒ. diaph. lap. 69. croc. ʒis adstr. magist. off. sep. ā. ʒj

sem. agn. cast. ʒij. magist. anodyn. ʒß.

M. S. Stillendes Pulver.

Rx. succin. alb. ppt. bol. armen. ʒ sigill. corall. rubr. ppt. ā. ʒj.

magist. sacch. ʒni. gr. viij. laud. opiat. gr. ij.

M. S. ut supra.

Rx. MP. de fumar. extr. lign. ā. ʒj. ʒ. dulc. ʒß.

Ræ ꝑii ꝑisat. q. s. M. F. l. a. Pilul. S. Blutrei-

nigende Willen.

Rx. sem. 4. frigid. maj. ā. ʒj. cannab. ʒß. papaver. alb. ʒij. lactuc. ʒij.

ʒ castitat. nymph. agrimon. plantag. lactuc. ā. ʒij.

F. l. a. Emulsio, adde magist. off. sep. ʒj. sir. de nymph. q. s.

M. S. Rühlende Milch.

Rx. rad. chin. sarsapar. belen. cich. ā. ʒij. herb. agrimon. hepat. nobil.

beder. ʒestr. beton. veronic. lichen. portulac. ā. mß.

summ. fumar. fl. acac. cichor. scabios. ā. ʒij.

cortic. lign. sanct. sassaf. ā. ʒij. cost. arabic. ʒj.

concis. contus. gr. mod. Dentur ad chartam,

S. Species ins Bier.

Rx. con-

Rz. conserv. ros. Olat. menth. fumar. ā. ʒj.
 nuc. mosch. in Ind. condit. Zingib. condit. ā. ʒi℞.
 spec. diagalang. ʒj. diarhodon. Abb. ʒij.
 hep. rubr. ʒ℞. fir. corall. q. s. M. F. l. a. Electuarius,
 S. Magenstärkende Lattwerge.

His tandem subjungimus TOPICA externa nonnulla, quæ variis prospiciunt symptomatibus. Licet enim benè curato morbo, tanquam fonte, & scaturigines morbosæ simul cedant, speciatim tamen tumoribus, doloribus & ulceribus quædam exterius quoque prospiciunt, internorum actionem juvantia, & ipsa ab illis succenturianda.

Sic TUMORIBUS, v. g. bubonibus in inguine aliisque partibus glandulosis applicantur resolventia & discutientia, ut empl. de melil. de raris Vigonis cum ♀, diachyl. c. gumm. dia ♀ Ruland. diaphor. Mynsicht. miraculosum, aliaq; consimili virtute pollentia, quæ & in testium tumore locum habent. In penis & glandis dolore, experimento Heerii, herba cicutæ contrita & applicata insignis usus est.

ULCERIBUS & erosioni glandis aliarumque partium ∇is ♀ialibus, ∇ calc. viv. &c. optimè succurri potest, v. g.

Rz. ∇ ♀l. Ruland. ʒij. D. in vitro. S. Eiserlich Wässerlein.

Huc quoque referri possunt ob insignem exsiccandi & abstergendi virtutem flores lap. calamin. in præparatione orichalci exsurgentes, & superioribus furni partibus sese affigentes, unguent. nobil. Myns. ✕ knisat. liqv. stypt. decoct. myrrb. Olatum, decoctum ex thure, myrrhâ, aloë, lithargyr. liquor. Ol. alb. & ♂, unguent. de cerussa, diapomphol. de lithargyr. populn. alb. ♀ial. Hartmanni, bals. ♀, de Peru, empl. eum, lap. calamin. dia ♀is Rulandi, saturnina, sticticum Crollii, aliaque in ulceribus quoque vetustis venericis non parum proficua. Sic & conjuncto ardori & inflammationi ex dictis temperatiora apprimè debentur.

Ad CRUSTOSA TUBERCULA, imprimis in facie erumpentia, eradicanda, faciunt quoque Topica, v. g.

Rz. unguent. pomat. ʒ℞. cosinet. Clav. ʒ℞. fl. ♀ ∅℞.
 ♂ ♀ gr. v. magist. ♀ alb. gr. xv. mastich. ʒj.
 ♂ lign. rhod. ʒ℞. M. F. l. a. Unguentum,
 S. Eiserlich Sälblein.

Rx. unguent. diapomphol. ℥℥. pingued. a^c. pisc. ʒj. essent. benz. ʒ℥.
 ☉ amygd. amar. ℥j. ☉ ♀ p. del. ℔. lign. rhod. gtt. vi.
 pulv. figill. Salom. ʒ℥. magist. sacch. ℥ni ℔.

M. F. l. a. Unguent. S. ut supra.

PRO FAUCIUM ARDORE & malis, gargarismata temperantia, abstergentia & roborantia prosunt, s^{ec}. pro gargar. cum lign. sanct. ut & ∇ virid. Hartm. aquæ ☿les ipsæ, & similia, v. g.

Rx. ∇ prunell. plantag. scabios. nymph. ā. ʒi℥. decoct. lign. secund. ʒij.
 fir. de semperv. moror. ā. ʒ℥. ☉ anodyn. ʒj. M. D. in fœcil.

S. Gurgel = Wasser.

DENTES in alveolis suis VACILLANTES mirè quoque juvat Catechu, de quo vid. Hagendorn. tr. de Catechu, sect. 4. c. 2. art. 1. p. 53. v. g.

Rx. pulv. irid. Florent. bistort. ā. ʒj. mastich. ʒ℥.

∇ Iappon. ʒi℥. nuc. mosch. ℥j. mell. rosat. q. s.

M. F. l. a. Unguent. S. Zahn = Salblein.

Rx. filic. calcinat. ʒ℥. catech. ppt. ʒij. rad. irid. Florent.

sangu. dracon. oc. ☉. ā. ʒj. ☉ ust. ℥j. ☉ ros. gtt. iij.

S. Zahn = Pulver.

CARUNCULIS seu verrucis penis pulvis sabinae cum cerâ viridi applicari potest; quod si hisce non cedant, ☿^{us} vel ☿^{us} tus cum viridi æris, & fermento, vel candelæ cereæ extremitati mixtus, loco carunculæ respondente, quale exemplum extat Ephem. Germ. Ann. VIII. obs. 92. p. 153. ∇ a viridis Sennerti in Instit. p. 1054. descript. aliaque fortiora, quæ & symptomata reliqua respiciunt, in subsidium vocanda.

Huc tandem faciunt balnea, ad maculas reliquas, scabritiem & sordes adhibenda, v. g.

Rx. rad. oxylap. lil. alb. aristol. rot. ā. ʒj.

berb. persic. sapon. scabios. fumar. agrimon. nepeth. abrot. ☿ial. ā. mij.

fl. sambuc. hyperic. chamem. verbasc. ā. m℥.

baccar. laur. ʒj. furfur. trit. ℥℥.

♀ viv. ☉, ☉l. ā. ʒi℥. Concisa D. in Chart.

S. Species zum Bade.

CAPUT IX.

De Diæta.

Cum sine legitimâ rerum nonnaturalium administratione optima etiam medicamenta non solum nullum effectum edant, sed & nonnunquam summè noxia sint, non immeritò sequentem ordinabimus DIÆTAM.

In NATURALI CIBI *εὐπεν/ος*, teneriores, boni succi, ex carnibus vitulinis, ovillis, hoëdinis, vervecinis, perdicum, gallinarum, avium montanarum, ex ovis sorbilibus, amygdalis dulcibus, aliaque laudabilem succum optimumque nutrimentum præbentia, conveniunt. Acria verò, pingua, nimis aromatisata, sale & fumo macerata, flatulenta, quæ serum exacerbare possunt, pisces, olera, fructus horrarii aliaque crudiora vitanda.

POTUS sit cerevisia legitimè fermentata, tenuis, non lupulata nimis; vini verò potus parcissimus vel nullus. Tenuis enim diæta morbo huic unicè convenit.

In VITALI AER ad calidum inclinet, sit purus, omnium inquinamentorum expers. Frigori aliisque aëris injuriis sese non exponat; frigus enim serum in receptaculis suis statim condensat, ejusque motum ordinarium facillè pervertit.

In ANIMALI SOMNUS sit sufficiens, ne vigiliis nimis spiritus depauperentur, quibus depauperatis vires vacillent. Decumbendum quoque in latus alterutrum, ne supino situ calefactis vasis majoribus, seminis profluvium promoveatur.

MOTUS nimius v. gr. saltationes, equitationes, aliaque hujus generis exercitia vitanda, quippe quæ sanguinem in majorem motum citant, eumque fervidiorem reddunt, humores nimis commovent, hinc seminalem fluxum, dolores & symptomata alia adaugent, quin non rarò alia nova, v. gr. testium inflammationem, post se trahunt.

ANIMI PATHEMATA modum non excedant, ne vel concentrando & figendo nimis spiritus, vel commovendo nimis sanguinem, humoresque alios in corpore existentes, obicem curationi ponant.

Alvus cum ob serum viscidum, tenax & lentum, adstricta ut plurimum esse soleat, lenientibus supra dictis officii sui admodum.

Ad Pygiaca sacra serò, nec nisi hoc morbo radicitus extirpato, redeundum. Occasiones tandem omnes, quibus contagium hoc vel de novo communicari, vel exacerbari potest, cane pejus & angue fugiendæ.

SOLI DEO GLORIA.

Quò magè difficilis labor atque industria
major,
Major eò laus & pulchrior inde venit.

Indagare *Luis Veneris* causam atque ferocem
Naturam, Effecta & curam aperire probe,
Est operæ multæ res ingenique sagacis,
Quam doctus Löw I fat labor iste probat.
Præmia ne dubites, Löw I, quin digna futura,
Et Tibi se propriam laus quoque magna dicet.

Hac Præ-eximio Domino M. Löwio
gratulab. adp.

Rud. Wilh. Krauß / D.
P. P.

E vulgo hic siphylin metuit, sed negligit alter;
virtutis facie quin videas vitium.

Per quod quis peccat, per idem punitur & idem,
& tamen innocuos corripit illa lues.

Tu nitidam pellem, pulsâ contage, laborâs
reddere, quo laudem, numine dante, paras.

*Laudatissimis profectibus CL. RESPONDEN-
TIS ex animo gratulor &
applaudo*

P R Æ S E S.

Quâ furtiva Venus lue fervida pectora vexet,
Et quæ tollat eam certa medela, doces.

Præmia digna Tibi Venus optatissima solvet,

Cui sese socium Noster Apollo dabit.

Ut Sophiæ lauru polles; sic porrò coronâ

Te geminâ cingent, Phœbus & alma Venus!

*Nobil. & CL. Domino Magistro Löwio,
Medicinæ Candidato dignissimo, Amico suo
bonoratissimo gratulab. pos.*

Augustinus Henricus Faschius, D.

P. P.

CL. DN. RESPONDENTIS:

Arte, Labore.

Arte, Labore, tuum fausto omine symbolon audit,

Hoc apices primi Nominis indigitant.

Longior Ars vitâ multum valet; æmula tentat

Naturæ, quicquid terra fretumque tenet.

Absque Labore tamen nihil efficit: iste subinde

Se socium jungit. Sic bene cedit opus.

Fortunante Deo tamen insimul omnia cedent

Prosperè, & absque Deo nîl Labor Arsque valet.

Hæc quorsum, L ö w i suavissime? scilicet Arte

Atque Labore tuo mutua signa dabas,

Non tamen absque Deo. Quod Differtatio præsens

Testatur, meritæ laudis agalma tuæ.

Symbolum ut hocce brevi perfectum evadat, & adsit

Tertius, unanimi mente precamur ei.

Scilicet insignem præmissa *Licentia* sueto

Doctoris titulum juraque more ferat.

Hoc ita perfectum Tibi erit de Nomine trinum:

Arte, Labore, Deo! Tum bene quæq; fluant!

*Hæc Cl. Domini Autoris - Respondentis, Cognati,
Amici & Convictoris sui honoratissimi, de
bito honori tribuere voluerunt*

Cognati & Convictores reliqui.

